

Міністерство освіти і науки України
Комітет з фізичного виховання і спорту МОН України
Сумська обласна державна адміністрація
Управління молоді та спорту Сумської обласної державної адміністрації
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Тартуський університет (Естонія)
Сумський державний університет

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Україна, Суми, 18–19 квітня 2019 року)

Суми
Сумський державний університет
2019

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Оксьом П. М., к.фіз.вих.

*Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка
oksiom@i.ua*

Вступ. З метою входження до європейського освітнього простору Україна здійснює модернізацію своєї освіти. Однією з найбільш актуальних є проблема реформування галузі фізичного виховання, але на сьогоднішній день кардинальних змін для вирішення цієї проблеми не здійснено.

За твердженням фахівців, кількість студентів, що займаються в спеціальних медичних групах (СМГ) складає в Україні в середньому 20–25%, а в деяких вищих закладах освіти досягає 40% і прогнозується його подальше збільшення до 50% від загального контингенту студентів. Стан здоров'я населення України турбує навіть міжнародну спільноту. ЮНЕСКО оголосило Україну *«країною вимираючого етносу»*. За даними Г. Л. Апанасенко, Україна посідає 2 місце в світі за темпами депопуляції, 1-2 місце в Європі за смертністю від серцево-судинних захворювань, у студентів у 20–24-річному віці «біологічний вік» перевищує паспортний вік на 10–15 років, що є наслідком процесів гіподинамії і гіпокінезії у студентської молоді. Протиріччя між декларованими на державному рівні цінностями і реальним станом фізичного виховання у вищих закладах освіти України зумовили вибір теми даного дослідження.

Мета – виявити основні проблеми модернізації фізичного та запропонувати шляхи їх вирішення в вищих закладах освіти України.

Виклад матеріалу дослідження. За роки незалежності в Україні були створені всі правові та нормативні передумови

для функціонування системи фізичного виховання підростаючого покоління та студентської молоді.

Статтею 12 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» передбачено, що: «фізичне виховання у вищих навчальних закладах здійснюється шляхом проведення *обов'язкових занять* відповідно до навчальних програм, затверджених у встановленому порядку».

Наказом МОН України за №757 від 14.11.2003р. прийнято Навчальну програму «Фізичне виховання» для ВНЗ III-IV рівнів акредитації, в якій передбачено викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» в обсязі 4-х годин на тиждень протягом всього періоду навчання за виключенням останнього випускного семестру.

Наказом МОН України №4 від 01.01.2006 року прийняте «Положення про організацію фізичного виховання та масового спорту у вищих навчальних закладах», де фізичне виховання передбачене як обов'язкова навчальна дисципліна, що викладається кафедрою фізичного виховання в обсязі 4 години обов'язкових навчальних занять на тиждень для всіх курсів навчання крім останнього випускного семестру. Положення визначає, що безпосередню організацію навчально-виховного процесу з фізичного виховання та його спеціалізованих напрямків здійснює кафедра фізичного виховання[1].

Однак, в останні роки система фізичного виховання у вищих закладах освіти України перебуває в стані глибокої кризи. Так, деякими ректорами прямо ліквідовуються кафедри фізичного виховання, а навчальне навантаження з фізичного виховання передається іншим кафедрам вищого навчального закладу. Поширеною є ганебна практика коли обов'язкові навчальні години дисципліни «Фізичне виховання» змінюються годинами самостійної роботи, що може привести до скорочення викладачів цієї дисципліни, ліквідації кафедр що знову ж таки призведе до ліквідації самої дисципліни «Фізичне виховання». Масового явища в закладах вищої освіти України набуває тенденція зміни назви кафедри, що викладає навчальну дисципліну «Фізичне виховання».

До таких дій ректорів вищих закладів освіти України підштовхнув Лист МОН України від 03.03. 2015 за № 1/9-126 «Щодо особливостей організації освітнього процесу та формування навчальних планів у 2015/2016 навчальному році», в якому визначалось: «Заняття з фізичної культури в спортивних секціях можуть бути організовані як факультативи (тобто за бажанням студентів, у загальне число кредитів ЄКТС і до навчальних планів не включаються, форм підсумкового контролю не мають)». Наступним листом МОН України №1/9-454 від 25.09.20015 «Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах» запропонувало нові базові моделі організації занять з фізичного виховання (без претензій на вичерпність), або різні форми їх поєднання: секційна, професійно орієнтована, традиційна, індивідуальна. Вищі заклади освіти на свій розсуд, почали виконувати умови вище зазначених листів МОН України. Деякі виші зберегли «Фізичне виховання» як обов'язкову навчальну дисципліну в навчальному плані з підсумковою формою контролю, інші викладають фізичне виховання тільки на першому та другому курсах навчання в обсязі 4 години на тиждень, а є й навіть такі, що викладають фізичне виховання тільки на першому та другому курсі обсягом 2 години на тиждень. Тобто питання побудови подальшої роботи на кафедрах фізичного виховання у вищих закладах освіти України залишається неоднозначним та невизначеним.

Частиною 5 статті 13 Закону України «Про вищу освіту» зокрема передбачається, що «Акти центрального органу виконавчої влади у сфері освіти є обов'язковими до виконання закладами вищої освіти незалежно від форм власності. *Листи, інструкції, методичні рекомендації, інші документи не є нормативно-правовими актами і не можуть встановлювати правові норми*». Тож організовуючи навчальний процес з фізичного виховання згідно зазначеного вище Листа МОН, керівництво закладу освіти свідомо йде на порушення чинного законодавства. Порушуючи п.4 ст. 26 Закону України «Про вищу освіту», п.17 ст. 34 Закону України «Про вищу освіту»,

ст. 26 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» керівники вищих закладів освіти України не тільки не створюють умов для належної рухової активності студентської молоді, а своїми діями (скорочуючи кількість обов'язкових навчальних годин з дисципліни «Фізичне виховання») навпаки сприяють стрімкому зниженню рухової активності студентської молоді, що в подальшому призведе до порушень функціональної діяльності органів і систем організму та до розвитку патологій.

З метою забезпечення належного рівня фізичного виховання у вищих закладах освіти Постановою Кабінету Міністрів України №212 від 12.03.2016 р. було внесено зміни до Типової форми контракту з керівником державного вищого навчального закладу, які передбачають персональну відповідальність за «розвиток, модернізацію змісту, форм фізичного виховання студентів, студентського спорту та відповідної матеріально-технічної бази, підготовки та оприлюднення щорічного звіту про стан фізичного виховання та спорту у вищому навчальному закладі».

Висновки.

1. Фізичне виховання у вищих закладах освіти України перебуває в кризовому стані.

2. Модернізація фізичного виховання у ВЗО України – веління часу.

3. Відповідальність керівників закладів вищої освіти України за кризовий стан і модернізацію фізичного виховання повинна бути підвищена.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в аналізі нормативно-правових актів із фізичного виховання та проблемних питань, що пов'язані з модернізацією фізичного виховання студентів вищих закладів освіти України.

Література

1. Наказ МОН України №4 від 11.01.2006 «Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-06>.